

RMK. I. 1033.

(Teljes)

Febrecrem Janus

xx. Azél Tükör

febr. 1666.

RMK. I. 1033.

Mesével példány

eműből

B2 Ömer JH

Liber rarissimus

B. E. Kőrösi Belevelés
a. lapján látható címer

Gustreled régi neuretségi
címer, mely a Báthori
család is használt a XVI.
század végétől. Mivel
azt nyomatta a belevé-
ren; mert a Báthori-
család egyik tagjának
Báthori Mikály nek isapja.

Sp. 1925. márc. 3.

Harsányi György

x) Laid Esoma: Magyar
neuretségi címer. Bp. 1904.

A C Z E L
T Ű K Ö R

AZ az
Oly rövid Tanítás, mely meg-
tanít arra: kicsodák erdemesei a' Sz:
Ministeriumra, s' kik nem; Ezen ki-
vül. mint kellyen a' Tanitonak; az
Edgy. házi tisztben, s' szolgálatban
magat viselni.

PREDICALTATOT.

A debreceni Tractushan lévő, s' lako Pre-
dicatori Tarsaság előtt. Berettyó Uj Fehérvár
indicaltatot szent Partialis alkalmatosságával.
1666. elzárkóban Bűjt-mas havának. 31-dik
napján.

DEBRECENI JANOS.

A' R. Beőszörményi Ecclesianak. méltat-
lan s' edgyűgyű Lelki Pásztorá által.

Iskárósy

Gustáv

örömi

sz. lelki sz.

ajándék

Sp. 1910. febr. 4.

Harsányi György

DEBRECENBEN

Nyomtatott KARANCSI György által 1666.

A' Tiszteletes, kegyes, és tudós férfinak,
NOGRADI MATYAS Uramnak:

A' Tiszán innen lévő Magyar Országi Reformata Főelöltnak, erdemes Püspökjének, a' Debreceni Tractusnak becsülletes Seniorának Bajoni Christus Jesus nyájának hűséges pásztorának, nékem kedves Komám Uramnak.

ISMET.

A' Debreceni Tractusban lévő s' lako Ur Jesus munkájában serényen és hasznosan munkálkodo fáradozo Christus hűséges szolgainak, az Urban kedves Atyámfainak s' szolgáló Társaimnak: T. Comáromi György, Báthori Mihály, és Krizbai György Uraméknak Debreceni Prédikátoroknak. T. Martonfalvi György, és Dioszegi István Debreceni Mestereknek. T. Dioszegi Mátyás, Rápoti Mihály, Debreceni Cs: István, Debreceni K: Mihály. Debreceni István Kabai Préd: Ujfalusi Péter, Mándi János, Belteki András Uraméknak &c.

ANNAK FELETTE.

Nemzetes és Tiszteletes ISA PETER Uramnak. Debrecen Városának edgyik becsülletes Tanácsbéli tudós Tanácsának, nékem Atyám helyet tisztelendő böcsülletes Uramnak.

TOVABBA.

Az Isten igéjében lelkeket gyönyörködtető R. Bőszörményi Polgári rendének: Nemes és vité,

és vitézlő Nagy István, fő Hadnagy U. Szegedi István v. maftani becsülletes gazdájának Szép értelmű s' nyag experienciájú Zilizi János U. Kis Ferencz. Lovas István, Soldos János, és Fűstös János Uramnak. Szécsén Jakab v. Böcs Notariussának: Oláh Gergely. Tsutor Mátyás, Kovács András, Szekerész Mátyás, János Deák, Szöcs János, Szabo Mátyás, Csizmadia János, Bácsi András, Ötvös István, Csanádi István, Sajgó János, és Biri Benedek Uraméknak, Christus Jesusban íztelmesimnek, kegyes halgatoimnak.

VEGEZETRE.

Kegyes indulatu három Férfinak Szőlősi Péter, Szabo György, és Osgyán Mihály Uraméknak, ajánlom s' dedicálom ez edgyű munkácskámát.

DEBRECENI IANOS.

A 2

TEXTUS

TEXTUS

2. Tim. 2. vers. 15.

*Igyeközzel Istennek elötte kedves lenni,
es oly munkas, ki meg ne szegyenüllyön, es
ki igazan hasogassa az igazságnak beszédet.*

Szent Pál Apostol, a' Ti-
tushoz írt levelének 2dik
részében, a' 12-dik vers-
ben, három kíváltképpen
való dolgot kíván minde-
nektől, hogy cselekedgye-
nek, tudni illik. 1. Hogy
mértéktelenen. 2. Igazán
3. Szentül s' jámborul éllyenek ez jelen va-
ló világon, mértéktelenen magokra nézve;
Igazán másokra nézve; Szentül s' jámborul
Istenre nézve. *Elsőször* azért azt kívánja
Szent Pál mindentől, hogy mértéktelenen
éllyen magára nézve, az az, sem ételben, sem
italban, sem ruházatban modnélkül czifrálko-
do, bujálkodo, és buborekolo ne legyen, a'
minémű vala amaz Epulo gazdag. Luc. 16. 19.
a' Baltasar király-is, Dan. 5. Ama Gazdag-is,
kiről vagyon emlékezet sz. Luk. 12ben, a' 16.
vers. Az Epicuræusok is Esa. 22. 12. 13. 14.
Másodszor azt kívánja Szent Pál mindentől,
hogy

hogy igazán éllyen másokra nézve, az az kinek
kinek a' mivel tartozik meg adgya, mint sz.
Pál magyarázza Rom. 13. 7 a' kinek adoval
ador: a' kinek vámmal vámot: a' kinek féle-
lemmel félelmet: a' kinek tisztességgel tisz-
tességet senkit hírében nevében, becsülleti-
ben meg ne sércsen, mocskollyon, rágalmaz:
zon, senkit erőszakréttel meg ne nyomori-
cson, senkinek a' joért gonoszt ne fizessen,
fő a' gonoszt-is jóval győzze meg, mint Chri-
stus Urunk tanítja Matth. 5. 44. *Harmadszor*
azt kívánja Szent Pál mindentől, hogy szen-
tül s' jámborul éllyen Istenre nézve, az az,
szent életet éllyen, bűnt ne tégyen, azzal
Istenét ne haragicsa, és bolzoncsa, a' maga
veszedelmére, és kárhozattára ne ingerelje,
mint az első világ béliék Gen. 6. és egyebek
fokak. De ha ezeket jól meg fontoljuk, és
az Isten szolgainak életkekkel, és állapattok-
kal egyben vettük, azt találjuk, hogy eze-
ket Isten nagyobb gradusban, és mértékben kí-
vánja ő tőlök: 1. hogy mértéktelenen
éllyenek magokra nézve, az az, mind ételben,
mind italban s' mind ruházatban jozanok és
mértéktelenek, ne bujálkodok legyenek, mint
Math. 3. 4. 2. Hogy igazán éllyenek más k-
ra nézve, az az jo példák, és tükörök legye-
nek botránkozás nélkül való lelki isméréssel
szolgálynak, botránkozás nélkül való életet
élljenek, botránkoztató kövek ne legyenek,
mint Act. 24. 16. 3. Hogy szentül s' jámbor-
ul

C
 ról élljenek Istenre nevezé, az az, fegyhecs-
 lenek legyenek, szent életet kövessenek, min-
 denek felet Istennek tessenek, és azzal, ne ébe-
 rekkel kedveltessek, és szerettesek önnön ma-
 gokat, mint Tit. 1. 7. v. 9. Ímért a' mi lecz-
 kénben. A' melynek a' felsőb versektől való
 függését rövideden így érted. Ide fellyeb a'
 szent Pál Apostol, mint a' 14. és 16. &c. ver-
 meg tesszik, kíváltképpen való intést részen
 Timotheushoz a' felől, hogy a' hamis tanítók
 között, tanítás közben fen forgo, haszontalan
 dolgok felől való kérdéseket, kiáltásokat, tu-
 dakozásokat, és viszálykodásokat tiltja meg
 im ilyen tekintetekért: 1. Mert azok a' hal-
 gatoknak semmi hasznokra nincsenek, az az,
 nem építik őket a' hitben, és és szeretőben.
 2. Mert azok a' halgatokat el fordították, az
 az, az igaz hittől, és az örök élettől el szakasz-
 tyák, a' miképpen cselekeznek ma a' Pápaság-
 ban, az Scotisták, Tomisták s' többek ez fe-
 lék. Itt azért a' mi leczkénben, inti szent
 Pál Timotheust arra, hogy a' hamis Tanítoknak
 nyomdokokat ne kövessék, hanem mindenek
 felet igyekezzenek Isten előtt kedves lenni &c.

A' holot summásképpen szent Pál inti, noha-
 tya, és serkengeti Timotheust arra, hogy az
 egyházi tisztben, hivatalban, mint s' hogy vi-
 sellye ő magát:

RESZEI KETTŐ.

Az 1-ben vagyon az intés, e' szocskában:
 igyekezzél.

A' 2-ban

A' 2-ban vagyon a' dolog, a' melyre inti,
 A' mely három: 1. Hogy Isten előtt ked-
 ves legyen. 2. Oly munkás, ki meg ne sze-
 gyenüllyön. 3. Ki igazán hasogassa az igaz-
 ságnak beszédét.

MAGTARAZAT.

Hogy az igéket job modgyával megérthet-
 sük, ilyen három dolgokra kel figyelmezt-
 nünk.

1. Miképpen teheti s' cselekedheti az a' Tanító,
 hogy Isten előtt kedves legyen? Először ha magát
 emberekkel nem kedvelteti, és szeretteti, ha-
 nem mindenek felet Istennek akar tetszeni, a'
 szent Pál mondásaként: ha embereknek tetszeném
 Christus szolgája nem volnék. Gal. 1. 10. kedvel-
 teti pedig magát a' tanító az emberek előtt,
 im ilyen dolgok által:

1. A' tanításban s' beszédben való czifra-
 ság, negédség és pipéskedés által, minémű
 amaz Iesuitai mázos, cikornya, méz beszéd
 a' mely ellen tanít szent Pál 1. Cor. 1. 17. Sze-
 ledséggel, és alázatossággal kel az igét prédikállani,
 nem festet sület csiglandozato czifra beszédek által.

2. Hízlekedésével, ámirásával, hitegetésé-
 vel, bárányi szeledséghez, alázatosságához ha-
 sonló, külső tetterő maga viselésével, miné-
 műek amaz hamis Tanítók, kik felől szol Chri-
 stus Urunk. Math. 10. 16. Iuhoknak állatitibens
 járnak de belől ragadozo farkasok.

3. Az igazságnak kínem mondásával, ha-
 nem elhalgasásával, Midőn látsya a, népben
 a' vét.

a' vétkeket, de az ellen nem fenyegetőzik, dörög, és kiáltoz, hanem azt el fiktelli, vesztegli, és meg elzi, minéműekről szól Esais. cap. 56. 10. 11.

4. A. bűnösnek a' Gyülekezetből, minden kedv, barátság, és anyaság nélkül való ki nem tiltásával, és rekesztésével. Maga olvasd meg mit mond sz. Pál azilyen felől 1. Cor. 5. 5.

5. Az emberekhez mod nélkül való maga bocsátásával, s' azzal lábaslag való ülésével, A' Tanitonak nem lévisnek, hanem gravísnak, Apostoli gravitással bironak kel lenni: ugyanint a' ki az ő Urának, a' Christusnak, méltóságát, és authoritását előtte visellye.

Másodszor cselekedhet a' Tanito, hogy Isten előt kedves legyen. ha tisztit minden uton, modon úgy viseli, hogy eppitheffen. Eppithet pedig 1. Ha örömmel, jó keeevel, vig szível, és szabad akaratból, s' nem kétsélenfégből tanit. 2. Ha az Evangeliumot tisztán, igazán praedikálja. 3. Ha tisztiben hűségesen, és szorgalmatossan el jár. 4. Ha tudos lévén, a' sz-írásban tanult, hallot, látot, egy szóval olyan, a' ki tudgya hasogatni az igazságnak beszédét, mint szent Pál e' lecskében mondgya.

11. Hogy hogy nem pirul, és szégyenül meg a' Tanito Isten előt? Ha munkás, és nem henyélő léfzen, a' hasát nem hizlálja, a' postillára (azt elztendőnként elől s' meg elől kezdven) és a' mások irására csupán csak nem támaszkodik

kodik, hanem magátul-is a' mint lehet tanuló, tanit, és mulkálkodik. Három képpen szokot pedig a' Tanito munkálkodni: 1. Előnyelve, és hűszede által való tanításával. 2. Irásával. 3. Eltével, jó példa adásával, és istenes, kegyes maga viseletével, a' mit szájával mond, élete, erkölce azzal nem ellenkőzik. A' mit praedikál abban torkig nem ül, hogy reáne illyék ama közönséges mondas: *Rut delog az, a' Tanitoban, mikor mást fed, s' maga torkig ül benne.*

2. Ha tisztit nem viseli úgy mint béres. Mikképpen léfzen az? 1. Ha csak jövedelemért, haszonért, és bérért a' praedikatori tisztet nem viseli, egyébként sem tudván hogy el élni, hanem mint a' Varga a' Vargaság után: a' Szabo, a' Szabóság után, ő - is a' praedikatorság után él, juxta illud vulgatum: *Desperatio facie Monachum.* 2. Ha világi szorgalmatosságra nem adgya magát, tudni illik nem szánt, vét, kalmárkodik, s' kereskediks' a' többi. Előtte viselvén Christus Urunk mondasát: *Senki nem szolgálhat két Urnak.* Matth. 6. 24. 3. Ha az üldözélné idején a' nyájas el nem hadgy, és a' mellől maga el nem fut, és szalad: *Isa* él: *Is* a' mellett kész le tenni. Ioh. 11. 12.

3. Ha hűséges szolganak találhatik, úgy mint a' ki az ő Urának akarattya, minden szemelly valogatás nélkül mondgya, a' mi igaz el nem halgattya, a' bűnt meg nem elzi, hanem ki-kialtgya: előtte viselvén azt, a' mit mond Isten Ezek. 3. 17. 18. 19. A 5. Ha szá-

4. Ha szamot adhat sáfarságarul; mert a' miat pírula meg amaz hamis sáfár, el tekozolvan Ura javait. Luc. 16. v. 3. Ugyan-is Isten a' Tanitokat sáfároknak nevezi Tit. 1. 7. Ezert 1. Mert a' mint hogy a' sáfárnak hivattatni kel a' sáfarságra; mivel magatul senki tisztet nem vehet: így a' Tanitonak a' Prædikatori tisztre.

2. Mert a' mint hogy az hivatalnak utanna, a' kulcsok és tarhazak rea bizattatnak a' sáfarságra; így a' Tanitora rea bizattatik 1. Az Isten tarhaza, az az. Az Istennek titkai, mélységes dolgai. és azoknak tudasi s' sáfarsági.

2. Az Istennek kulcsa, az az. a' bűnöknek meg oldása, vagy meg kötése. Mark. 16. 19.

3. Mert a' mit hogy a' sáfartul, az ő ura, bizonyos időben szamot szokot venni: így Isten a' Tanitoktul. Ezech. 3. 18. 19. Luc. 16. 1. 2. 4. Mert a' mint hogy a' jó sáfár az ő Ura. minden jószagan gondviselőve teszi és meg hiszi. mint Pharaho Iosephet. Gen. 39. 4. így a' Christus az anyaszentegyhazon az ő szolgálait.

III. Kicsoda hasogattya igazán az igazságnak beszéde? Minek előtte erre meg felelnünk, kettőre kel meg latnunk. 1. Mit kel az igazságnak beszédén értenünk? A' szent irást. A' melyet igazságnak beszédének nevez szent Pál, a' fabulakra, profana historiákra, emberi találmányokra, leleményekre, és a' hamis tanitoknak tanításokra nézve, a' mélyek hazugságnak beszéde. 2. Micsoda értenik a' szent irásnak haso-

hasogatásán? A' szent irásnak magyarázása, fejtegetése, sáfarsága. A' holot hasonlatoságot vésszen szent Pál az Attyátul, a' ki az ő fiának a' kenyeret szeletenként osztogattya: így a' lelki Tanito az Istennek beszédét az ő halgatónak sáfárollyá: a' kit tanítani kel, taníttya: a' kit feddeni, feddi: kit vigasztalni, vigasztallja: a' kit inteni inti. &c. Ezeket így meg értven, az immár a' kérdés: kicsoda magyarázza igazán a' szent irást?

1. A' ki haszontalan nem disputál, a' szokon nem kapdos, szot nem szarít, bő bezeddel az időt nem tölti, a' textust nem nyallja, kerüli, hanem a' veleén jár; miképphen cselekeznek a' hamis tanitok, az ő bölcseségek mutogatására.

2. A' ki a' szent irást nem toldozza, foltozza: nem huzza, vonnya, ficsárja, kinozza, és győtri a' szent Léleknek elmeje, és a' contextus ellen; Minénűek az ellentűző felek

A' kimeg gondolja mit szol, kinek szol, miképpen szol, és mennyit, mert ha ezek közül edgyik el marad, a' tanítás helyes nem lézen.

4. A' ki a' felvett textust. 1. igazán magyarázza. 2. Semmi fabulakkal, profana historiakkal, emberi traditiókkal nem elegíti. 3. A' halgatónak sok fele hasznaira, úgy mint vagy oktatására, vagy rőttenítésére, vagy megőzésére vagy vigasztalására vagy intésre &c. szabja és alkalmaztatja.

5. A' ki a' szent irást erejében, nagy becsűllettel

leltel 1. Pet. 4. 11. és bátorfággal prädikállyal.
1. Thes. 2.

TANUSAG.

I. A' lelki Tanitonak nem emberekkel, hanem Isten-
nel kel magát szeretteini, kedvelteini, és mindenek
felet Istennek kel neki tetszeni. Igyekezze Isten
előt kedves lenni.

II. A' lelki pásztornak nem abban kel munkálkodni,
és járadozni, hogy az emberek előt, hanem Isten
előt ne piruljon, és szégyenüljön meg. Oly mun-
kás ki meg ne szégyenüljön, tudni illik
Isten előt.

III. A' szent irást semmi fabulákkal, profána hysto-
riákkal, és ember traditiókkal, nem kel elegíteni.
Mert szent Pál e' leczkében, azt igazságnak
beszédének nevezi.

VI. Az egyházi szolgának, Tanitonak, olyannak kel
lenni, a' ki igazán, és idveffégesen tanithasson, a'
szent irást igazán hasogathassa, s' magyarázhassa.
E' tanúság e' leczkéből jó ki, eről-is be-
besélgetek bővebben. O K A I.

Az első véteik az Isten részéről, mely ez: mert
külömben a' Tanito, hűleges szolga, és követ
nem lézen, nem tudván az Ő Urának akarat-
tyát a' népnek meg mondani, és azt arra meg
tanítani, mit kövessen, s' mit távozzasson el;
Ennek felette mint kelleffék Istent ki jelentet
szent akarattya szerént szolgálni, és tisztelni
Mint csak e' világi követeknek példájokból e'
dolog szépen ki tetszik.

A' második véteik a' halgatok részéről, mely ez:
mert

mert külömben a' halgatokat nem eppiti és
tanítja; sőt veszedelmében ejti. Ugyan-is
vak hogy vezetne világtalant, hanem mind
ketten a' veremben esnek, mint Christus U-
runk mödgya. Math. 15. 14. Luc. 6. 39. Hof. 4. 6.

A' harmadik véteik a' Tanito részéről: mely ez
mert külömben a' Tanito - is kárt val; Ugyan
is, akar tudatlansága, akar gondviseletlentége,
akar penig egyéb ehez hasonlo fogyatkozás-
ta miat, vesztizen el a' bűnös, de annak lelkét
Isten tulajdon csak az ő tenyeréből kívánnyá
elő Ezech. 4. 17. 18. 19.

HASZNALI.

I. Oktatim ezekre. 1. Tudónak kel hát len-
ni a' Tanitonak: úgy mint a' ki tudgya hitit és
vallását; tudgya az ellenkezőket czafolni. Tit. 1.
9. Tudgyon igazán, és idveffégesse tanítani. 2.
Nem mindé ember lehet lelki Tanito, oka ez:
mert nem minden ember vagyon ezzel az a-
jándékkal fel ékesítettvén, hogy tudni illik
igazán, és idveffégesen tanithasson. 3. Csak
a' szent irást kel prädikáltani, mert a' tanito
igy tanít igazán, és idveffégesen, ha a' szent
irást a' mely igazságnak beszéde, hasogattya, és
magyarázza. 4. A' halgatokat minden félelem
és személy válogatás nélkül meg kel feddeni
vagy haraguszni meg, vagy nem érette. 1.
Mert az Ő néki bőreben jár, és tisztí szerént Ő
ezzel tartozik. Ezech. 3. 17. 2. Mert így ta-
nithat idveffégesen a' Tanito 5. Egymás fe-
retőknek, jó pelda adoknak, s' nem botrán-
kozta-

koztatoknak kel hát lenniök a' tanítoknak,
mert különben idvésegesen nem tanithat-
nak; mivel benne meg botránkoznak, és
csak azt mondgyák: hogy ne lennénk mi illye-
nek s' amollianok, há a' Tanítok - is olyanok.

II. *Retenti ex a' tudomány*, az olyan Tanító-
kat, a' kik igazán és idvésegesen nem taní-
nak. *kicsodak azok?*

1. Illyenek a' gyengek, tudatlanok, és alkal-
matlanok, á-kik nem hogy a' szent irást iga-
zán halogathatnak; s' magyarázhatnak. de
csak olvasniis alig tudnak.

2. A' kik hasontalan disputálnak, szót sza-
porítanak textus körül, nem annak velein
járnak.

3. A' szent irást csigazzak, és azt a' szene
Lélek elmeje, s' a' contextus ellen, minden-
re fásírtjak.

4. Illyenek az hystorizok és fabulazok.

5. A' kik a' hálátokat, minden félelem
nélkül meg nem, feddik dorgallják a' bűn
ellen nem kiáltoznak, felvén azon hogy ki
esnek. Maga csak a' Tanító tisztiben járjon
el, és hitinek felellyen meg, ha Isten ügye
mellet szenyved, soha a' farban nem marad,
hanem csuda képpen Isten gondgyát viseli.

6. A' kik szeretet nélkül valok, versenyesek
czivodok, egyet nem értők, kik az Isten szé-
kiben egy mást praedikállyák, mocskollyák,
a' köz nép előtt egy mást szollyák, s' el arul-
lyák.

Mondasz

Mondasz: Isten győzné azokat el küvetni, a'
miket beszélsz, mind itt, s' oda fellyeb; sz.
Pál nem olyan volt mint mi, meg - is azt mon-
gya, 2. Cor. 2. 16. ezekre kicsoda alkalmas?
F. úgy vagyon hogy magatul bizonyára sen-
ki sem; de Isten, ki az embert erre a' fulljos,
bajos, gondos tiszte hire, elégséges erőt - is
ad, és szolgáltat nékie: csak hogy im ez ket-
tőt előtte viselje: *ora & labora* az az, kö-
nyörögjön és munkálkodgyék.

Elsőször könyörögjön, hogy Isten tanítsa-
meg őtet. 1. Könyörgeni. 2. Praedikál-
ni. Luc. 11. 1.

Másodször. Munkálkodgyék. *Miképpen?* 1.
A' szent irást olvasván szüntelen, elől s' meg
elől kézdven azt, 2. Arról elmélkedvén, s'
gondolkodván éjél és nappal, le fektedben fel
kötödben, és tellyes életedben. Psal. 2. 3.
3. Ha mi nehezség akad a' szent irásban előd-
ben, mellyet nem erthetz, annak meg tuda-
sára jó és hasznos comentariustokat szerezzent,
ha különben nem, marhadat, fegyveredet,
buzadot is el advan, annak mégis szerit tevéen.
Ha így is el nem igazodhatol, a' náladnál tu-
dóssabbakat meg keressed és azok jó karban
hadnak tegedet. *Nam discere non pudet est, sed*
pudor est discere nolle. 4. A' domesticum ex-
ercitiumot el nem mulatván, hanem reggel, del-
ben, este, valamikor érkezel, abban gyako-
rolván remagadar. 5. Szorgalmatossan tanít-
ván; Mert a' ki tanít, tanul az. 6. Csupán
csak

csak a' mások írására nem támaszkodván, hanem magadtul-is koholván valamit.

Mondasz: A' mire érkezem örömet meg cselekezzem, s' a' mint én tő am lehet. Isten sem kíván többet annál? F. Többször érkezhetsz, de ugyan nem cselekezzed: 1. Mert restelled. Ettől vagy az, hogy sokszor ragadod a' Bibliát, fel még az Isten székében perditesz valamit, ama mondás szerint: *Eae satis populo; quoquomodo fiat*, 2. Mert e' világi szorgalmatosság mulattatja el veled. 3. Mert immár eleget irtanak, csak azokra támaszkodol, s' a' másokra bízol. 4. Mert magad-is eleget irtál azt mondod, meg éred azzal holtig, ha többet nem írsz-is. Mert együt-is el lakol esztendeig, másut-is addig *& sic consequenter*, Innen vagy ama közbeszéd; hogy a' Paplág két, vagy három esztendeig csak nehéz; de bizony holtodig ha szintén ezer esztendeig elhetnél-is: ha annál tudosabb vagy-is: ha jó lelki ismerettel akarsz tisztednek meg felelni.

Kerded: Mit ítélsz az olyan Tanítók felől, a' kik mod'nekül gyengék, tudományok nincsen, a' Deaki nyelvet csak valami részéig is nem értik; sőt a' Magyar Biblia-is jól nem olvashattak; és a' mások írásával-is igazán s' helyesen élni nem tudnak. Azt itelem, ha valahol ilyenek találhatnának, hogy nem erdemese a' szent ministeriumra. 1. Mert a' mint a' Tanúság tartja, és Sz: Pál is e' leckeiben mondgya, igazán s' idvéssé-
gef-

gessen nem taníthatnak; mivel a' szent írás igazán nem fogathatták s' magyarázhatták. 2. Mert a' deák tudomány a' Deaki könyvekben vagy-n be foglalva; Azere a' ki a' Deaki nyelvet nem tudgya, a' magának tudományt nem szerezhet, s' másokat is nem építhet.

Mondasz: Kicsiny Ecclesiákban küldik azokat, az hol eleget tehetnek? F: színtén ott kívánhatik a' tudos Tanító leg inkább, az hol az Halgatók leg gyengébbek s' tudatlanabbak. Ugyan-is, a' mint szoktak mondani: nem kell az egésznek az erősség, hanem a' beteg szűkölkodik a' nélkül.

Mondasz: Mire nem mennek a' tudósok olyan Falvakban? el kellene menni, ha ilyenek küldik az helyekben vilogasson nem jó tenni: csak a' nagy konczra mindenkor nem kel vigyazni.

Mondasz: Ugyan, meg a' job, hogy az olyan Kicsiny Ecclesiákban legyen valaki ha színtén alkalmasan-is, mint senki sem. F: nem job, lob nem tenni, mint lenni. Oka ez 3. mert ezeket nagyobb városokban, sőt országokban, és veszedelemben ejti. Ofzian, job volna egy' néhány Falnak magokat egyben csatlani, és megszerezskere'is, ha csak vafar naponként-is, tudos Tanító alá járni, mint sem ilyet tartani.

Mondasz: Lam felel az tanítók, értelevén a' szent. Pál mondasz: 2. Cor. 2. 15. hogy a' ki Isten orra a' szűkös tisztáz hi, elég léget is orra ad neki. F: 1. nem kell ezt közönségesen minden emberrekről érteni, mert így minden ember Pres-
dikator

dicator lehetne. 2. A' kiket Isten erre a' elszere hi, azoknak tartozik elegendes erőszolgálatnak; De nem mindeneket hi, még a' Tanítók között is; sed ut dici solet: *Desperatio facit monachum*. Ugyan-is, ki szabobul, ki katonabul, ki Ujvar. birobul &c. leszen Prædicatorra fok. Ezeknek mindeniknek nincsen Istenül arra való hivatala. 3. Magokban-is, ineptum organomok ezek között sokak Mert igaz ama mondas: *Nem minden borból leszen borotva.*

III. Inti a' tudomány a' Tanítókat arra: I. Hogy könyörögjenek Istennek azért, hogy tegye őket erre a' szent munkára alkalmatosokká. 2. Hogy munkálkodgyanak. *Adikeypen!* A' fellyül meg irt módok szerint. Ezen kívül tartanak a' Tanítók im e' következőkre: I. Hogy alázatossággal, és szelédességgel ne kerkedésséggel Prædicaliyak az igét. 2. Ne annyira a' czifra beszédre, mint a' dologra, és épületre vigyazzanak. 3. Minden dologban rendesek legyenek, hogy építhessenek. 1. Cor. 4. 40. Mindezek okosán és rendesen legyenek az Ecclesiában.

4. Tanulmányok, és tanításnak, hogy meg ne szégyénylenek. 5. Is tükörök és példaadók legyenek: a' mit feddenek, olyanok ne legyenek; mert a' mit Tanító épít tanításával; életével, ha rossz maga viselkedésű leszen azt mind el bont hattyá. Ide járul az, hogy a' tanító többet épít jó maga viseletével, életével, és erkölccsel, mint tanításával.

IV. Vigaz-

IV. Vigazgatásnak az olyan Tanítók, a' kik igazán, és idvességgel tanítanak. 1. Mert azok Isten előtt kedvesek. 2. Mert azok meg nem pirulnak, és szégyenülnek. 3. Mert örövendetes sentenciát fognak hallani, az ítéletnek napján, az ő Uroktul az Ur Iesus Christustul. Math. 25. 21. *Istl vagyok jombar és hű szolgám, kevesen voltak hív, sokra bíztak ez minemny-ben te Uradnak örömebe. AMEN!*

B 2

PRED

PREDIKACIO
ELŐT VALO
K Ö N Y Ö R G E S

Yőzheterlen erejű, ellene ál-
haratlan hatalmú, meg-vi-
gá haratlan ítélő, meg mer

félhetetlen bölcseségű, lehova dicsőfényes aldat nagy
Uv Isten, a' ki minden a' bűnös emberek nemzeti ség nél-
kül el lehets, es nem szűkölködöl vala: mind azon által
a' te végére méhetetlen Istene nagy bölcseségű szent,
a' te képedre es hasonlatosságokra embert teremtel, a'
kisekkel lélekkel, Angyali bölcseséggel, szentséggel, igaz-
sággal, es halhatatlansággal fel ruházal, fel ékesítel. A'
ki minden amaz a'itok, családokra várak, régi kigyand, az
örögnök büntő befzedenek engedven, a' te képedet ő
bennem meg undakeltia, es meg macskolta volna, te töled
el szakados es az örögnök hájtot s' partolt volna, es ma-
gát s' maradekiz a' károztatban, mint valami fenekes-
len mely morotvaba, becsitot es merítotte volna: viszona
ősei meg szentid, az esetenek járában, a' károztatban
mimo hagyat, hanem abból szent Pául által csudalatos
képpen ki men ed, es szabaditad. Ugyan is a' te egyet-
ben egyjednek az Uv Iesus Christusnak, a' kindl
adagab marhad nem volt, nem kedvetel, hanem őtet a'
bűnös

bűnös esznek hasonlatosságában, a' világra külded, a'
rosszasok kinekre, s' gyűlölmekre vendéled, a' gyűlö-
lőket keresztemek halálára adad, es ekkeppen te magad-
nak népei, nemzeteségei szörzél, választal a' mely által
kiválteppen valo szolgálattal, es tisztasággal imádattal,
dicsőüetnél, fel magasztaltatál. Nagy buzgó
szeretettel vellesttel te Isten, eleim fagván a' te népede-
hez, nyájjadhoz, es örökségedhez; mert ugyan-is, en-
nek szent törvényedet szent akaratosad, es vendéledet
meg jelentetted, eleiben irad, es meg parancsoltad, mi-
kellyen károztó, mit kellyen el távoztatni; Ezen kívül,
mint kellyen tegedet ki jelentet szent akaratosad szent
szolgálni, es tisztelni. Ezzel is nem elégettel meg a'
örögnök, terméshet szent lehova nagy Uv Isten, hanem
onuk a' te nyájjadnak Prophétákat, Apostolokat, Evan-
gelistákat, örököket, Lelki-pásztorokat adtal, vendéled,
a' kik a' szent törvényedre, es akaratosadra aktatnak, sa-
mionnak, es az idvességnek utaira, s' őf-éngyre vezérle-
nek. Megtapasztaltuk ma-is edes Istenünk, mi magun-
kon, es a' mi bűnös nemzetiségünkön, obbóli jo akarat-
osad, es szent szeretetedet, mert mi rajtuk is meg kő-
nyömtel, a' juti Paganyságban nem hadtal, hanem on-
nos károztal, es erre a' tejjel, mézzel folto. Canán
földéhez hasonl, győ-ynéses földre le ültetel, es ten-
lepitetel. A' lelkekben is rajtuk el nem feleltetel,
hazem kegyelmes gondot viseltel, mert bennünk meg
világosítottat; Ugyan-is szent törvényedet, es vendéledet,
ki nyilatkoztatad, s' enditokya adtal. Ezen kö-
vül örököket, lelki Tanítókat adtal, vendéled, ki min-
ket szent akaratosadra tantónának es a' meny-örök se-
le igaztanának. Es most bennünk, igaztanul szent
Isten

Isten! a' mi sok és számtalan bűneinkért, egre kiált
 gonosz cselekedeteinkért, a' felső firalmas eszünkben,
 felette igen megfanyargattal; mert ugyan is, Országunk
 nak nagy részei talunk el vesztet. Idegeneknek által,
 koronánkat földhöz verted, és nemzetiségünket, majd
 mind szüntes a' Sida nemzetiségét, a' világnak nagy
 szegelyére el szállítottad, gyálatlósá, és szankcio-
 nterre töltet; mind azon által okadik teljességgel az
 Evangéliomnak faklyáját körünk el nem álltad, hanem
 tündököltetted. Bennünket is szerelmünkben, neha sok
 félelmek, vattagelek ejeli nappali nyugtalanságunk
 által; mind azon által ennyi országos indulások, sarm
 ver ostások, és fegyver. Zörgések közös, el nem
 hadtal, gondviselésednek harján közül kö nem vortat-
 tel, a' mi veánk fenekedő s' egyarkado, lelki testi
 ellenségeinknek torkokban, ragadományul és praedajul,
 ki nem adial; hanem mind ez idejiglen anyai kep-
 pen a' te dicsőffegedre a' penitenzia tartásnak jó re-
 menysége alatt, szentvedhetőségben, esendőségben,
 bekességben meg tartottal, és marasztaltal. De Oh
 mi zomomba vakmerő, nagy balasadtalan bűnös embe-
 rek? nem tudjuk. Felfegednek ebbeli jó akaratyul,
 és szíves szeretetül meg köszön, s' halando szívvel ven-
 ni. Ugyan is a' mi tegedet a' te ki jelentet szent aká-
 ratod szeretet nem tisztelünk, a' te képedes veselő Pro-
 pheta szolgaidat illendő képpen meg nem búcsúlljuk, kü-
 ső áldomásiddal is nemjöl, hanem gonoszul, borsúsággal
 olunk. A' mellyekere meg érdemlenek, hogy szent
 igednek kenyereit meg felfaxtal, körünkben lelki ekse-
 get, szamjulasagos bocsátanál; úgy hogy el bujdosmanak
 edgyik tengertől fogva a' másik tengerig, és

a' mi lelkeinknek vigszalást ne találunk. Meg em-
 demlenek, hogy Or-allak, Lelki Tanítónk nekül had-
 nal, előbbeni karomi tudatlanságunkra visztra borsar-
 tanal. De körünk tegedet, ab meg sero borsosok
 könyörülő szent Isten? ne bűnös minket a' mi bűnünk
 serint, ne frzes minkünk a' mi alnok agink serint, és
 ebbeli bidegsegünket, engedetlensegünket és meg terbe-
 esetlensegünket ne tekimesed; sőt inkább orgalmassággal
 környekhez meg bennünket. Legy irtalmas, legy ke-
 gyelmes minkünk, és a' mi bűneinket enged meg,
 Mistan is edes Istenünk, meliorajjal le kálans mi kö-
 zinkben, szerezsed a' mi Gyülekezeteinket, és kedvel-
 tyed, kik, mi te szolgaid, a, te meredben, ide ez
 helyre egyben-gyülekezünk, az Anyaszentesgyháznak
 javára, hasznára, és előmentere tartozó dolgoknak igaz-
 gasára, és abban s' a' körül leve fogvaikozásoknak
 meg orvoslására. Adgyad belénk szent lelkedet, a'
 melly által bírj és igazgas minket minden jora, mis-
 den igazságra. Ugyan ezen te szent Lelked által,
 foglalky egészen bennünket te magadnak, munkalkod-
 gyál ellyan fogantatossan mi bennünk, hogy a' te eles-
 ado szent igedet, ne csak magunk mutogatásul, és
 szokásul, hanem figyelmességgel, s' nagy lelki buz-
 gósággal halgatbassuk, imáitbassuk, és a' mi elotunket
 a, serint is rendezbassuk. Amen? Mi Anyánk ere

R.M.K. I. 1033.

Sebreceni János:
cs. és Tü. ör.
Sebrecen, 1666.

Teljes.

Ez műből ez a második
példány.

13. Benne van a
Gushkeled-Báthori
nevezetű cinere
(három belső rész.)